

Žijeme ve století digitálních technologií, které ke svému běžnému životu potřebujeme více než kdy jindy. Díky digitálním technologiím můžeme pracovat třeba na chatě, což se hodí obzvláště v době, kdy práce v kanceláři či na jiném pracovním místě není možná. S kamarády se scházíme on-line prostřednictvím aplikací pro videohovory, mladí spolu randí na sociálních sítích, aniž by se kdy viděli naživo a nákupy v obchodech nahradilo objednávání přes internet...

Je více než pravděpodobné, že digitální technologie budou hrát v životě člověka stále větší roli, a to jak v zaměstnání, tak i ve volném čase či v péči o naše zdraví. Digitální technologie nám usnadňují život a stejně tomu bude i v budoucnu. Velká část populace žije v souladu s tímto trendem a rozvíjí své digitální dovednosti ve všech oblastech digitální gramotnosti – ať se jedná o práci s informacemi a daty, komunikaci a spolupráci, tvorbu digitálního obsahu či bezpečnost a řešení problémů.

Nesmíme ovšem zapomínat, že ne všichni mají stejné možnosti. Součástí naší společnosti jsou i lidé, kteří jsou z různých důvodů ohroženi digitálním vyloučením. Jedná se o jedince, kteří nemají žádné nebo jen minimální zkušenosti s užíváním digitálních technologií.

ZÁKLADNÍ ÚROVEŇ DIGITÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ

Naším cílem je, aby i digitálně vyloučení jedinci získali alespoň základní úroveň dovedností, které potřebují pro práci s digitálními technologiemi. Základním předpokladem je přesvědčení o potenciálu digitálních nástrojů a zájem o jejich využívání. Bez motivace je vše ostatní vcelku zbytečné. Pokud budou lidé ochotni používat digitální kompetence ve svém soukromém a pracovním životě, je napůl vyhráno.

Prvním krokem na cestě k tomuto cíli může být seznámení s digitálními nástroji, programy a aplikacemi, které usnadňují řešení různých problémů a životních situací. K tomu je potřeba pravidelné vzdělávání v této oblasti, povzbuzení, detailní porozumění a inspirace, např. od přátel či kolegů. V této prvotní fázi lidé sice sami od sebe aktivně nevyhledávají novinky v této oblasti, ale pokud se s nimi setkají, rádi je do svého života aplikují (často s dopomocí).

Základní úroveň znamená, že je jedinec schopen své digitální dovednosti opakovaně využívat v pracovním procesu, pokud to jeho zaměstnání vyžaduje. Kromě toho dokáže tyto znalosti a dovednosti zodpovědně, samostatně a vhodným způsobem používat také v rodině, v péči o zdraví či pro svoji zábavu. Zkrátka je vědomě využívá ke zlepšení kvality svého života.

Důležitým aspektem je také cílené posilování těch oblastí digitálních dovedností, ve kterých jedinci nedosahují žádoucí úrovně. Důležité je, aby si tyto nedostatky dovedli sami vyspecifikovat a následně se rozhodnout, zda nabyté vědomosti a dovednosti využijí ve svém životě.

NÁŠ PŘÍBĚH

Obyčejný den

Při snídani Milanovi na tabletu nabíhá program na dnešní den. První akce je porada na místě, kam úplně netrefí. Naštěstí má v telefonu navigaci, která ho dovede nejkratší cestou na určené místo. Cestou dává autu slovní pokyny, aby mu přehrálo pár oblíbených hudebních skladeb. Díky automaticky párovanému handsfree ještě stíhá vyřídit důležitý hovor. Na parkovišti není potřeba lístek, do parkovacího automatu zadává pouze registrační značku auta a předpokládanou dobu parkování. Platí kartou, kterou má již nějakou dobu uloženou v telefonu, takže odpadá hledání v peněžence.

Podklady na poradu jsou umístěny v cloudu, proto s nimi mohou všichni okamžitě pracovat, případně do nich zapisovat. Prostřednictvím komunikačního programu probíhá online videokonference s dalšími lidmi, kteří to do kanceláře mají daleko. Mezitím objednáva asistentka na internetu oběd...

Před nějakým časem by většina čtenářů považovala předchozí text za sci-fi literaturu. Dnešní optikou to však může být pro ty, kteří ovládají digitální technologie naprosto běžný začátek dne.

K tomu, aby se občan (Milan) dokázal úspěšně pohybovat v současném světě, potřebuje umět zacházet se všemi vymoženostmi, které mu dnešní doba nabízí. Většina těchto vymožeností je spojena s technikou, jako jsou počítače, mobily, internet, ...

Aby je občan (Milan) mohl efektivně využívat, musí je umět ovládat – říkáme, že musí být vybaven tzv. digitálními kompetencemi, což jsou vědomosti a dovednosti, které nejsou přímo spojeny s konkrétním pracovním místem, kvalifikací či úkolem, ale jsou široce využitelné v soukromém životě. Tyto dovednosti umožňují jednotlivci využívat digitální technologie (počítače, mobily, počítačové sítě, programy a další) tak, aby byl schopen si nejen ulehčit život, ale i zařídit běžné záležitosti, které už v současnosti bez techniky ani řešit nelze. A vzhledem k rychlosti rozvoje v této oblasti se dá očekávat, že potřeba umět pracovat s moderní technikou se bude dále zvyšovat.

Základní orientace v digitálním světě

Následující text přináší přehledný a jednoduchý popis potřebných vědomostí a dovedností, které občan ČR potřebuje k tomu, aby se bezproblémovým způsobem pohyboval v digitálním prostředí:

1/ Informační a datová gramotnost

Občan potřebuje zjišťovat informace na internetu, přečíst si zprávy o tom, co je ve světě nového. Občas ho zajímají drby ze světa slavných. Nakupuje na internetu široký sortiment služeb a zboží od elektroniky po dovolenou nebo jídlo z restaurace. Inspiruje se v komentářích a v referencích. Když jede autem nebo jde na výlet, orientuje se pomocí GPS v mapách. Pro zjišťování informací o spojích používá elektronické jízdní řády. V mobilu má uložené alespoň nejdůležitější kontakty. K uspořádávání složek používá výchozí průzkumník souborů. Má internetové bankovníctví.

Příklady digitálních technologií, programů a mobilních aplikací:

- **webové prohlížeče** / Chrome, Firefox, Opera, MS Explorer, Edge
- **vyhledávače** / Google.cz, Seznam.cz
- **zpravodajské servery** / iDnes.cz, Novinky.cz, Echo24.cz, Seznam.cz
- **mapy** / Mapy.cz, Maps.google.cz
- **navigace** / Mapy.cz, Maps.google.cz, Waze
- **dopravní informační systém** / IDOS.cz, PID Lítačka
- **e-shopy** / Alza.cz, Mall.cz, Czc.cz, Rohlik.cz
- **srovnávače cen** / Heureka.cz, Zbozi.cz, Trivago.cz
- **výchozí prohlížeče souborů** / předinstalované aplikace v PC nebo v mobilu, VLC, IrfanView
- **internetové bankovníctví**

2/ Komunikace a spolupráce

Občan volá z mobilu, posílá zprávy prostřednictvím SMS nebo komunikačních aplikací (např. Messenger, Skype nebo WhatsApp). Má přístup na sociální sítě (např. Facebook nebo Instagram), kde sleduje, co dělají přátelé, inspiruje se a sám občas něco přidá. Má e-mailovou adresu. Posílá e-maily, využívá seznam kontaktů. Využívá základních online služeb, které poskytují místní úřady, umí se objednat na schůzku na úřadě, k lékaři apod. Hlasuje v anketách na internetu. Je členem různých zájmových skupin, které ho zajímají. Zde vystupuje zdvořile, dle pravidel skupiny. Dbá na své dobré jméno a pověst na sociálních sítích.

4/ Bezpečnost

Občan chrání své přístroje proti mechanickému poškození ochrannými prvky (sklo, pouzdro). Chrání své digitální zařízení proti krádeži – nenechává je bez dozoru, používá vhodně zvolená hesla (pro každé zařízení jině), otisky prstů nebo rozpoznáním obličeje atd. Pravidelně zálohuje obsah svých zařízení. Ve svých zařízeních má nainstalované antivirové programy. Odlišuje pravdivé a poplašné zprávy, nebezpečné a zbytečné řetězové zprávy (hoaxy), případně si dokáže vyhledat na internetu (například hoax.cz), zda se nejedná o falešnou zprávu. Umí rozeznat projevy kyberšikan a kybernetických hrozeb. Využívá zařízení v souladu s životním prostředím a vlastním bezpečím. Při nákupu zařízení bere do úvahy jejich spotřebu, a když přestanou sloužit, tak je ekologicky likviduje. Netiskne zbytečně, úsporně pracuje s aplikacemi v mobilu, které mu spotřebovávají baterku.

Příklady digitálních technologií, programů a mobilních aplikací:

- **e-mail** / Gmail, Outlook, Seznam.cz
- **SMS, MMS** / mobilní telefon
- **sociální sítě** / Facebook, Instagram, LinkedIn
- **komunikační aplikace** / Messenger, Skype, WhatsApp, Telegram
- **psaní komentářů, otázek či odpovědí**
- **kalendář a úkoly, včetně možnosti sdílení** / Google kalendář a úkoly, MS Outlook, Trello
- **sdílené online dokumenty** / DropBox, Google disk, Microsoft OneDrive
- **online formuláře** / osobní data
- **kontakty** / chytrý mobilní telefon, Google kontakty, MS Outlook

3/ Tvorba digitálního obsahu

Občan vybírá programy, které potřebuje, umí je nainstalovat a odinstalovat. Píše texty v textovém editoru i jinde (SMS, poznámky...), k početním operacím používá tabulkový procesor, nebo aspoň kalkulačku v mobilu. Při psaní i počítání používá základní klávesové zkratky (Ctrl+C, Ctrl+V a jiné). Píše poznámky v mobilu, kam umísťuje fotografie s důležitým obsahem. Fotí a vytváří videa pomocí mobilu nebo digitálních fotoaparátů či videokamer. Ctí autorské právo. Svě výtvořky dokáže prezentovat ostatním, buď v nějakém prohlížeči, nebo na sociálních sítích.

Příklady digitálních technologií, programů a mobilních aplikací:

- **kancelářský software** / Microsoft Office Word a Excel, Google App, Libre Office
- **SMS a MMS**
- **poznámky v mobilu** / Google Keep, EverNote, Microsoft OneNote
- **foto a video v mobilu**
- **základní úprava fotek** / předinstalované aplikace v telefonu
- **prohlížeče fotek a videí** / předinstalované aplikace, VLC, IrfanView

Příklady digitálních technologií, programů a mobilních aplikací:

- **správce hesel** / KeePass, LastPass
- **další zabezpečení mobilu** / PIN, otisk prstu nebo symboly
- **externí datová úložiště** / Google disk, Microsoft OneDrive, DropBox, fyzický externí disk
- **antivirus** / ESET, Kaspersky, AVG, Avast

5/ Řešení problémů

Občan běžně připojuje ke svým zařízením jednoduché periférie (myš, klávesnici, reproduktory nebo sluchátka, přenosný disk). Provádí základní údržbu, aktualizuje operační systém, obsluhuje papír v tiskárně, vyměňuje tonery nebo inkoust. Pro své potřeby umí najít vhodný program nebo aplikaci, které zvládne využívat. Vyhledává řešení svých problémů na internetu. Když neví, obrátí se na odbornou firmu.

Příklady digitálních technologií, programů a mobilních aplikací:

- **nápověda v aplikaci** / v nabídce aplikace nebo často klávesa F1, videonávody na YouTube
- **aplikační obchod** / Google Play, App Store, Microsoft Store
- **volně šiřitelné aplikace** / Stahuj.cz, Slunečnice.cz
- **blogy se vzdělávací tematikou**
- **diskuzní fóra k tématům**

Taková normální rodinka

Klasická rodinka – otec, matka, syn a dcera. Nebrání se digitálním technologiím. Doma mají Wi-Fi připojení, chytrou televizi, předplacený Netflix a každý člen rodiny má ve svém chytrém mobilu Spotify. Všichni mají internetové bankovníctví. Všichni využívají společný disk, kde mají sdílené fotografie a videa z dovolených a řadu dalších souborů. Na Messengeru mají založenou skupinu, kde sdílí své zážitky a informují se o tom, co právě dělají. To samé mají i s příbuzenstvem, ale na WhatsAppu. Občasně se všichni sejdou na Meetu, aby společně probrali, co nového se přihodilo. Společným koníčkem je vytváření rodokmenu v MyHeritage.

Otec 62 let
/ předdůchodový věk

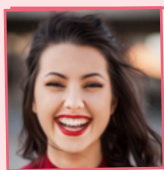
Záliby Geocaching, fotografování, filmy, písničky, hry

Digitální technologie

Počítač, chytrý mobil, chytrá televize, Apple sluchátka

Nejpoužívanější aplikace a programy

Word a Excel pro psaní a počítání, kalendář, internetové bankovníctví, Meet pro on-line setkávání s přáteli a také na porady, fotoaparát v mobilu a Sapseed pro úpravu fotografií, ToDo pro osobní plánování a Keep pro poznámky, Skype, WhatsApp, Facebook a Messenger pro komunikaci s přáteli, Spotify na písničky, Netflix na filmy, TikTok a YouTube pro zábavu, GPS navigace v autě + Mapy.cz, Google mapy a také aplikace na vyhledávání kešek (poklad) v přírodě C:geo. Je organizátorem prací na rodokmenu v MyHeritage. V mobilu má i eRoušku.

Dcera 27 let
/ učitelka

Záliby Četba, příroda, cestování, lyžování, deskové hry

Digitální technologie Notebook, čtečka, chytrý telefon

Nejpoužívanější aplikace a programy

Pro on-line výuku používá Classroom, Jamboard a Meet. Pro psaní a počítání Word a Excel, dále Google chrome, Google disk, Hangouts. Důležitý je pro ni kalendář. Stejně jako ostatní má v mobilu Spotify. Využívá telefon, zprávy, aplikaci Klára na počasí a Messenger.

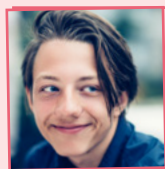
Matka 53 let
/ sociální pracovnice

Záliby Chata, příroda, procházky, lyžování

Digitální technologie Notebook, tablet, iPhone

Nejpoužívanější aplikace a programy

Word a Excel pro psaní a počítání, kalendář, internetové bankovníctví. Pořádá webináře prostřednictvím aplikace Teams. Kvůli pracovním záležitostem je pro ni nezbytný telefon, SMS zprávy, e-mail, kalendář, Skype, Messenger a WhatsApp. Často využívá IDOS, Mapy.cz a aplikace pro předpověď počasí, nejvíce Kláru. Poslouchá písničky ve Spotify. Čte novinky a zprávy na řadě zpravodajských serverů. Zajímá se o bydlení, proto si nechává posílat zprávy z řady realitních agentur. Ráda se účastní diskuzí na Twitteru.

Syn 17 let
/ student

Záliby Basketbal, kamarádi, filmy, písničky

Digitální technologie Notebook, iPhone, Apple sluchátka

Nejpoužívanější aplikace a programy

Pro on-line vyučování používá Classroom, Google Meet a email, úkoly zpracovává ve Wordu. Další informace týkající se školních povinností nachází v programu Bakalář. Hojně využívá chytrý telefon, SMS zprávy a sleduje počasí. Jeho oblíbené aplikace jsou Instagram, Messenger Snapchat, Twitter, TikTok, Netflix, Spotify, Pinterest, FaceTime, WhatsApp. Rád hraje hry Among Us.

Udělejte si svůj rodokmen

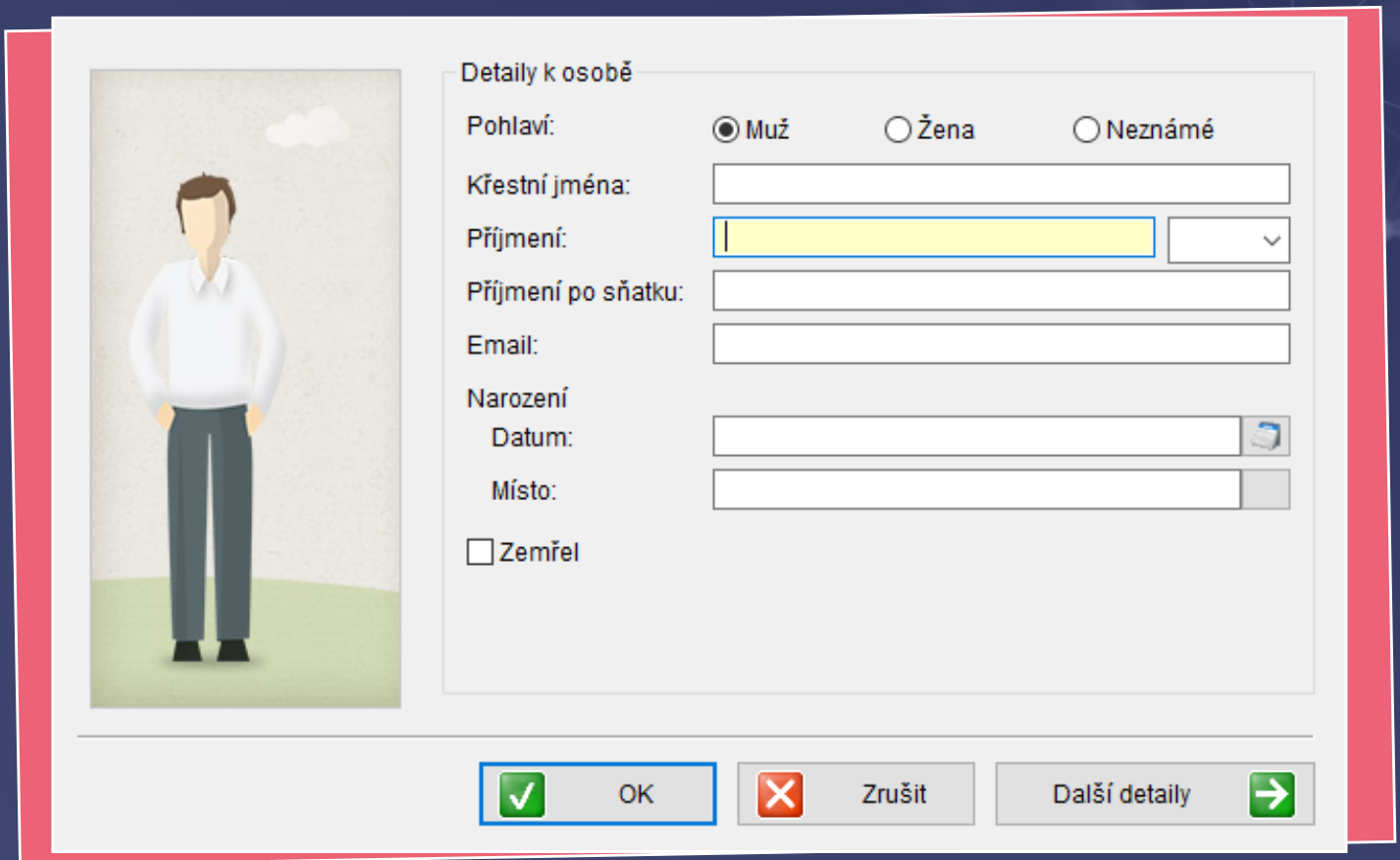
Období koronaviru je pro většinu z nás velmi náročné. To platí zejména o pátém stupni protiepidemického systému ČR, kdy lidem nezbyvá nic jiného, než trávit značnou část dne ve svých bytech či domech. Pokud bychom chtěli najít na současné situaci alespoň nějaké pozitivum, tak je to například to, že najednou máme čas přemýšlet nad věcmi, na které v tom normálním, úspěšném životě není moc prostoru.

Například můžeme hloubat nad tím, odkud pocházíme a kdo byli naši předci, čím se živili a kdy či jak zemřeli. Přemítání nad osudy naší rodiny můžeme korunovat tím, že si vytvoříme vlastní rodokmen. K tomu nám dobře poslouží nějaký šikovný genealogický program, například My Heritage. Ten umožňuje vytvářet online rodokmen, sdílet fotografie, plánovat rodinná setkání

a vyhledávat předky. Každý člověk v rodokmenu má svou kartu, která se jednoduchým způsobem vyplňuje.

Pro začátek do programu zapíšete sebe, manžela nebo manželku, děti, sourozence, rodiče, prarodiče... Pak je dobré oslovit příbuzné, kteří si hodně pamatují, poslouchat jejich příběhy a hledat vhodné fotografie v jejich albech. Rodokmen se pomalu rozrůstá. Po této etapě následuje detektivní práce v matričních knihách a zkoumání on-line archivů. Zde pomohou hlavně ti mladí, kteří jsou zblhlí ve vyhledávání na internetu.

Nakonec přijde ten kýžený okamžik, kdy je vše krásně uspořádáno a my si můžeme informace různě filtrovat a tisknout. Barevně a graficky zdařilý rodokmen je milým dárkem pro každou příležitost.

Detaily k osobě

Pohlaví: Muž Žena Neznámé

Křestní jména:

Příjmení:

Příjmení po sňatku:

Email:

Narození

Datum:

Místo:

Zemřel

OK Zrušit Další detaily

Redakční rada:

Jaroslav Jindra, Jana Kubátová, Petr Klíma, Kateřina Špačková, Pavel Štáfek, Michaela Štáfková

DIGI zpravodaj 11 | Rok vydání: 2021 | www.portaldigi.cz